

ISSN 2181-9238

GOLDEN SCRIPTS

OLTIN BITIGLAR

2022 Vol. 3

**www.navoiy-uni.uz
www.goldenscripts.navoiy-uni.uz**

ISSN 2181-9238

GOLDEN SCRIPTS

OLTIN BITIGLAR

2022 Vol. 3

www.navoiy-uni.uz
www.goldenscripts.navoiy-uni.uz

BOSH MUHARRIR

Shuhrat Sirojiddinov

BOSH MUHARRIR

O’RINBOSARI

Karomat Mullaxo’jayeva

MAS’UL KOTIB

Ozoda Tojiboyeva

TAHRIR HAY’ATI

Zaynobiddin Abdirashidov

Karl Rayxl (Germaniya)

Isa Habibbeyli (Ozarbayjon)

Seyhan Tanju (Turkiya)

Almaz Ulvi (Ozarbayjon)

Benedek Peri (Vengriya)

Vahit Turk (Turkiya)

Teymur Kerimli (Ozarbayjon)

Eunkyung Oh (Koreya)

Mark Toutant (AQSh)

Boqijon To’xliyev

Qosimjon Sodiqov

Hamidulla Dadaboyev

Nurboy Jabborov

G’aybulla Boboyorov

Vali Savash (Turkiya)

Onal Kaya (Turkiya)

Kimura Satoru (Yaponiya)

Aftondil Erkinov

Rashid Zohidov

Otabek Jo’raboyev

Baxtiyor Abdushukurov

Dilnavoz Yusupova

Qo’ldosh Pardayev

Nodirbek Jo’raqo’ziyev

MUNDARIJA

ADABIYOTSHUNOSLIK

Usmon Qobilov

Alisher Navoiy she’riyatida Xizr obrazi badiiy talqiniga doir

4

MATNSHUNOSLIK

Zilola Amonova, Munavvar Olimova

Huvaydoning yangi topilgan she’rlari

21

Parviz Izzatillayev

“Hasht bihisht” va “Majolis un-nafois” asarlarining matniy tadqiqi

36

Dilnoza Rustamova

Alisher Navoiy devonlarining Turkiston va boshqa hududlardagi toshbosma nusxalari

59

LINGVISTIKA

Song Ho-Lim

O’zbek va uyg’ur-arab alifbosining qarindoshlik munosabatlari (Abdulla Qodiriyning “O’tkan kunlar” asari uyg’urcha tarjimasida aks etgan singarmonizm hodisasi misolida)

78

Jahongir Turdiyev

“Me’rojnoma” asari tilining leksik va morfologik xususiyatlari

93

Anvarbek Turdialiyev

Denov kichik dialektal zonasining xususiyatlariga doir

105

EDITOR IN CHIEF	
Shuhrat Sirojiddinov	
DEPUTY EDITOR IN CHIEF	
Karomat Mullakhojaeva	
EXECUTIVE SECRETARY	
Ozoda Tojibaeva	
EDITORIAL BOARD	
Zaynabiddin Abdirashidov	
Karl Rechl (Germany)	
Isa Habibbeyli (Azerbaijan)	
Seyhan Tanju (Turkey)	
Almaz Ulvi (Azerbaijan)	
Benedek Peri (Hungary)	
Vahit Turk (Turkey)	
Teymur Kerimli (Azerbaijan)	
Eunkyung Oh (Korea)	
Mark Toutant (USA)	
Bakijan Tukhliev	
Kasimjan Sadikov	
Hamidulla Dadaboyev	
Nurboy Jabborov	
Gaybullah Babayarov	
Vali Savash (Turkey)	
Onal Kaya (Turkey)	
Kimura Satoru (Japan)	
Aftandil Erkinov	
Rashid Zahidov	
Atabek Juraboev	
Bakhtiyar Abdushukurov	
Dilnavoz Yusupova	
Kuldosh Pardaev	
Nodirbek Jurakuziev	

CONTENTS	
LITERATURE	
Usmon Kobilov	
Artistic interpretation of the image of Khizr in the poetry of Alisher Navoi	4
TEXTOLOGY	
Zilola Amonova, Munavvar Olimova	
Newly found poems of Huvaiddo	21
Parviz Izzatillaev	
Comparative analysis of “Hasht bihisht” and “Majolis un-nafois”	36
Dilnoza Rustamova	
Copies of lithographs of Alisher Navoi's diwans in Turkestan and other regions	59
LINGUISTICS	
Song Ho-Lim	
Historical Relations Between the Uzbek Arabic Script and the Uyghur Ereb Yéziqi: Analyzing Umlaut Phenomenon based on the Uyghur translation of Abdullah Qodiriy's Novel Bygone Days	78
Jahongir Turdiyev	
Lexical and morphological features of the language of “Mirajname”	93
Anvarbek Turdialiev	
On minor peculiarities dialectal zone of Denov	105

“Hasht bihisht” va “Majolis un-nafois” asarlarning matniiy tadqiqi

Parviz Izzatillayev¹

Abstrakt

Mazkur maqolada Alisher Navoiyning “Majolis un-nafois” tazkiri va uning forsiy tarjimai – “Hasht bihisht” o‘zaro solishtirib o‘rganilgan. Tadqiqot natijasida tarjimon – Qazviniyning yutuq va kamchiliklari ishonchli manbalarga tayangan holda, birma-bir sanab o‘tilgan. Jumladan, Qazviniyning o‘z tarjimai “Hasht bihisht”da Faxriy Hirotiy kabi “Majolis un-nafois” asarining asl turkiy matnini qanday berilgan bo‘lsa shundayligicha tarjima qilmay, tarjimaga ko‘plab o‘zgartirishlar kiritgani, buning natijasida asl turkiy matndan ancha uzoqlashgani misollar keltirish, tahlil qilish yo‘li bilan isbotlab berilgan. Shu bilan birga tarjimon yo‘l qo‘ygan xato va kamchiliklar ustida ham fikr yuritilib, asarning Toshkent nashri yordamida mazkur kamchiliklar bartaraf etilgan. Tehron nashrida yo‘l qo‘yilgan ayrim bahsli kamchiliklarni esa Toshkent nashri yordamida bartaraf etish bo‘yicha yechimlar berilgan.

Kalit so‘zlar: *“Majolis un-nafois”, Qazviniy, “Hasht bihisht”, qo‘lyozma, tarjima, matniiy tadqiq, Tehron nashri, Toshkent nashri.*

Kirish

Alisher Navoiyning “Majolis un-nafois” asari XV XVI asr boshlaridagi adabiyot tarixiga oid muhim tazkiralardan biri bo‘lib, Ali Asg‘ar Hikmat 1945-yilda mazkur asardan qilingan ikki tarjimini – Faxriy Hiraviyning “Latoyifnoma” va Qazviniyning “Hasht bihisht” asarlarini bir kitobda jamlagan holda Tehronda nashr ettiradi. Ali Asg‘ar Hikmat mazkur nashrdan o‘rin olgan ikkinchi tarjima – Qazviniyning “Hasht bihisht” asarini nashrga tayyorlashda birinchi navbatda mazkur asarning eronlik olim Said Nafisiy qo‘lidagi forsha qo‘lyozmasidan foydalanadi, ammo

¹ Izzatillayev Parviz Inoyatillayevich – o‘qituvchi, Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o‘zbek tili va adabiyoti universiteti.

E-pochta: parvizisozoni@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-5754-2690

Iqtibos uchun: Izzatillayev, P. I. 2022. “Hasht bihisht” va “Majolis un-nafois” asarlarning matniiy tadqiqi”. *Oltin bitiglar* 3: 36-58.

ushbu tarjima xato va kamchiliklardan xoli bo'lmaganligi bois uni Istanbuldagi As'ad Afandi kutubxonasida 3788-inventar raqami ostida saqlanayotgan boshqa fors tilidagi tarjima asosida to'ldirib, tarjimalar asosida ilmiy-tanqidiy matn yaratadi. Shu bilan cheklanmasdan “Latoyifnoma”ni nashrga tayyorlashda foydalangan uch nusxa – Muhammadali Tarbiyat kutubxonasidagi bir va Sipohsolor kutubxonasida saqlanayotgan asarning ikki turkiy qo'lyozmasi bilan muqoyasa qilgan holda o'rganib chiqadi va kamchiliklarni iloji boricha bartaraf etadi va uni nashr etadi.

“Majolis un-nafois” asari 1961-yilda navoiyshunos olimi S.G'aniyeva tomonidan O'zbekistonda nashr etiladi. Olima Suyima G'aniyeva Vena, Parij, Leningrad, Boku va ikki Toshkent nusxasi, 6 ta qo'lyozma asosida tazkiraning ilmiy-tanqidiy tekstini tuzishga muvaffaq bo'ladi. A. Hikmat “Hasht bihisht” asarini nashr etishda foydalangan qo'lyozma nusxalar bilan S. G'aniyeva “Majolis un-nafois” asarini chop etishda foydalangan qo'lyozma nusxalarni kitobat qilingan sanalari, kotiblari, qo'lyozmaning qay darajada saqlangan, tili kabilarni qiyosiy o'rganishimiz natijasida, olimi S. G'aniyeva foydalangan nusxalar A. Hikmat foydalangan nusxalarga nisbatan qadimiy va ayni vaqtda mo'tabarroq ekani ma'lum bo'ldi. Shu asosda bu ikki nashrni solishtirib o'rganishda S. G'aniyeva nashrini tayanch manba sifatida olishga jazm etdik.

Nashrlardagi farqlar

Ikkila olim nashrini o'zaro solishtirib o'rganish natijasida, ular orasida anchagina tafovut borligi namoyon bo'ldi.

Qazviniiy “Hasht bihisht”da “Majolis un-nafois” asarining asl turkiy matnini Faxriy Hiraviy kabi qanday berilgan bo'lsa shundayligicha tarjima qilmay, tarjimaga ko'plab o'zgartirishlar kiritgan, buning natijasida asl turkiy matndan ancha uzoqlashgan. Buning natijasida asl matnda mavjud bo'lgan ayrim qismlarning butunlay tushirib qoldirilgan, asl matnda mavjud bo'lmagan qo'shimcha ma'lumotlar kiritilgan, hatto ayrim matn qismlarining nomlari va mazmuniga o'zgartirishlar kiritilgan. Bu “tushirilib qoldirilish”, “qo'shimcha kiritish” va “o'zgartirish kiritish”lar ba'zan shoirlarning ismi va ular haqida keltirilgan ma'lumotlarda, ba'zida esa ularning ijodidan keltirilgan misollarda, gohida bir shaxs haqidagi barcha ma'lumotlarda ko'zga tashlanadi.

Asl turkiy matnda mavjud bo'lib, ammo Qazviniiy tomonidan tushirib qoldirilgan matn qismlari asosan shoirlarning ismi yoxud ular haqidagi ma'lumotlar, shoirlar qalamiga mansub baytlar

va ularning sharhi holi bilan bog'liqdir. Qazvinij tomonidan tushirib qoldirilgan asl matnning qismlari birinchi navbatda ayrim shoirlarning ismi, taxallusi va tug'ilgan joyi bilan bog'liqdir. Shuningdek, Qazvinij ba'zan shoirlar ijodidan keltirilgan baytlarni tarjimasida keltirmagan bo'lsa, ba'zida ayrim shoirlarning sharhi holi bilan bog'liq bir qism ma'lumotlarni tarjima qilmasdan tashlab ketadi. Hatto ba'zi shoirlar haqidagi ma'lumotlarning to'lig'icha tarjima qilinmasdan tashlab ketilish holatlari ham uchraydi.

Qazvinij asl matnda mavjud bo'la turib, o'z tarjimasida ularni tashlab ketgan matn qismlari, uning asl matnga "sodiq" bo'lmaganidan dalolat va bu uning tarjimasidagi zaif nuqta desak yanglishmagan bo'lamiz.

Quyidagi shoirlar va ularning ijodiga taalluqli ma'lumotlar tashlab ketilgan:

1) *Qozi Muhammad – dar Xuroson az jumlai ilmu fazl ast va base xushtab' va sohibkamol ast va ba mansabi quzzo ishg'ol menamoyad va gohe she'r niz mefarmoyad va in matla' az o'st:*

*Guftamash gul, gul baromad rangi ruxsorat zi mul,
G'unchai o' dar tabassum shud ki az gulho chi gul"*

[Amir Alisher Navoiy 1323, 189].

Mazkur shoir "Majolis un-nafois" asarining asl turkiy matnida Qozi Muhammad Imom tarzida keltirilgan bo'lib, u haqda shunday deyiladi:

Qozi Muhammad Imomij — mutadayyim va xushtab' kishi erdi. Xurosonning qoziyul-quzotlig' mansabida mutammakkin bo'ldi. Va nazmg'a gohi mashg'ul bo'lur erdi. Ash'ori Hiri shahrida el orasida bor. Bu matla' aningdurkim:

*Guftamash gul-gul baromad rangi ruzsorat zi mul,
G'unchai o' dar tabassum shudki, az gulho chi gul.*

Va qabri Hiriya Imom Quzotning go'ristonidadur [Navoiy 2013, 298].

Qazvinij tarjima asnosida uning ismiga qo'shib aytiladigan "Imom"lik sifatini keltirmasdan, faqatgina Qozi Muhammad tarzida keltirish bilan cheklangan. Bundan tashqari Toshkent nashrida mavjud "Ash'ori Hiri shahrida el orasida bor" jumlasida hamda u dafn etilgan mazor bilan bog'liq ma'lumot ham Qazvinij tarjimasida uchramaydi.

Keyingi "tashlab ketish" shoir – Xoja Fazlullo Samarqandiy bilan bog'liqdir. U haqda Tehron nashrida quyidagicha ma'lumot beriladi:

2) *Xoja Fazlulloh Samarqandiy – o'ro ba vositai kasrati donishi ilmi fiqh Abuhanifai Soniy mego'yand. Va bo on ki a'lami ulamoi Samarqand buda, mayl ba she'ru muammo niz mefarmuda. Va in matla' az o'st:*

*Qaddi chun sarvi tu jon ast maro balki ravon,
So'yam, ey sarvi ravon shav, ki fado sozam jon*

[Navoiy 1323, 201].

Bu shoir Alisher Navoiyga "farzandim" deya murojaat qilgan o'sha Xoja Fazlulloh Abullaysiy bo'lib, Toshkent nashrida u haqda shunday deyiladi:

Xoja Fazlulloh Abullaysiy — Samarqand akobiridindur. Faqih Abullays avlodidandur. Fiqhda ani Abu Hanifai Soniy derlar erdi va arabiyatda Ibn Hojib kaffasida tutarlar erdi...

Bovujudkim, Samarqandning a'lami ulamosi erdi, she'r va muammog'a dag'i moyil erdi.

Bu matla' alarningdurkim:

*Qadi chun sarvi tu jon ast maro, balki ravon,
So'yam, ey sarv, ravon shavki, fido sozam jon*

[Navoiy 2013, 309].

Ammo Qazviniiy unga berilgan "Abullaysiy" nisbasini keltirmasdan, Xoja Fazlulloh Samarqandiy shaklida berish bilan cheklangan.

Keyingi shoir bu Mavlono Faseh bo'lib, Tehron nashrida u haqda shunday ma'lumot keltiriladi:

3) *Mavloni Faseh – shaxse tavonost va marde dono va dar donish benazir va behamto, va dar xidmati Jo'gi Mirzo mebud va kitobati qasrhoi bog'oti o' she'ri o'st. Va tatabbo'i qasidai masno'i Salmon karda, va Maxzan ul-asrori Shayx Nizomiro niz javob gufta; In bayt dar bobi nihon doshtani asror az o'st:*

*Har nafas k-az tu kase bishnavad,
Beshak az o' hamnafase bishnavad* [Navoiy 1323, 205].

Bu shoir "Majolis un-nafois" asarining Toshkent nashrida Mavlono Faseh Rumiiy tarzida quyidagicha keltiriladi:

Mavloni Fasih Rumiiy — donishmand kishi erdi. Jo'gi Mirzo xizmatida bo'lur erdi va aning bog'oti, qasrlarining kitobalari Mavlononing ash'oridur. Xoja Salmonning masnu' qasidasig'a tatabbu' qilibdur. O'z xo'rdi holig'a yomon aytmaydur. Va Hazrat Shayxning "Maxzan ul-asror"ig'a javob aytibdur, bu bayt "rozni nihon asrar" bobida aningdurkim:

*Har nafas k-az tu kase bishnavad,
Beshak az u hamnafase bishnavad* [Navoiy 2013, 314].

Qazviniiy o'z tarjimasida uning ismiga qo'shib aytiladigan "Rumiy" nisbasini qo'shmay, Mavlono Fasih shaklida keltiradi.

Navbatdagi shoir Xoja Burhon bo'lib, Tehron nashrida u to'g'risida shunday ma'lumot keltiriladi:

4) *Xoja Burhon – az farzandoni hazrati shayxulislom Ahmadi Jom ast... Dar in matla' tasnifi "Isfahon" az o'st:*

*Rasida mavsumi shodiyu zavqu ayshu tarab,
Agar gado ba murodi dile rasad, chi ajab* [Navoiy 1323, 215].

Bu shoir "Majolis un-nafois"ning Tehron nashrida Xoja Yusuf Burhon deya tilga olingan bo'lib [Navoiy 2013, 323], Qazviniiy tarjimasida "Yusuf" ismini uning nomu nasabida aks ettirmay, faqatgina Xoja Burhon tarzida keltirish bilan cheklangan.

Qazviniiy o'zining "Hasht bihisht" tarjima asarida shoirlarining ismi bilan bog'liq bundan boshqa yana 92 ta qisqartirish va o'zgartirishlarni ham amalga oshirgan bo'lib, ularning barchasini keltirishning imkoni yo'qligi bois quyidagi jadvalda nomma-nom berishni lozim topdik:

Asl turkiy matnda (Toshkent nashri) shoirlarning nom-u nasabi	Qazviniiy tarjimasida (Tehron nashri) shoirlar ismi bilan bog'liq qisqartirishlar va o'zgartirishlar
Mavlono Ashraf (1-majlis, 296-bet)	Mavlono Sharaf (1-bihisht, 187-bet)
Xoja Ismatullo (1-majlis, 296-bet)	Xoja Ismat (1-bihisht, 187-bet)
Mavlono Yax'yo Sebak (1-majlis, 297-bet)	Mavlono Yahyo Shebak (1-bihisht, 188-bet)
Mir Islom G'azzoliy (1-majlis, 297 bet)	Miri Islom (1-bihisht, 189-bet)
Mavlono Ruhiiy Yoziriy (1-majlis, 299-bet)	Mavlono Ruhiiy (1-bihisht, 190-bet)
Mavlono Sohib Balxiy (1-majlis, 299-bet)	Mavlono Sohib (1-bihisht, 190-bet)
Mavlono Simiy (1-majlis, 300-bet)	Mavlono Simiy Nishoburiy (1-bihisht, 191-bet)
Mavlono Ali Ohiiy (1-majlis, 300-bet)	Mavlono Ohiiy (1-bihisht, 191-bet)
Bobo Savdoiyy (1-majlis, 301-bet)	Mavlono Savdoiyy (1-bihisht, 192-bet)
Mavlono Zohidiiy (1-majlis, 302-bet)	Mavlon Zohid (1-bihisht, 193-bet)
Mavlono Amiriy (1-majlis, 302-bet)	Mavlono Amir (1-bihisht, 193-bet)

Mavlonο Burunduq (1-majlis, 302-bet)	Mavlonο Boyazid (1-bihisht, 193-bet)
Mavlonο Sulaymoniy (1-majlis, 303/304-betlar)	Mavlonο Sulayman (1-bihisht, 194-bet)
Mavlonο Masihiy (1-majlis, 304-bet)	Mavlonο Shayxiy (1-bihisht, 196-bet)
Mavlonο Muhammad Jomiy (1-majlis, 305-bet)	Mavlonο Muhammad (1-bihisht, 197-bet)
Mir Shohiy (1-majlis, 306-bet)	Amir Shohiy (1-bihisht, 197-bet)
Mir Haydar Majzub (2-majlis, 311-bet)	Mir Sadriddin Majzub (2-bihisht, 202-bet)
Mir Yodgorbek (2-majlis, 312-bet)	Mir Yodgor (2-bihisht, 204-bet)
Hofiz Ali Jomiy (2-majlis, 315/316-betlar)	Mavlonο Ali Jomiy (2-bihisht, 207-bet)
Sayid Kamol Kachkul (2-majlis, 316-bet)	Sayyid Kamol Kajka'l (2-bihisht, 207-bet)
Mavlonο Hoji Nujumiy (2-majlis, 320-bet)	Mavlonο Nujumiy (2-bihisht, 212-bet)
Mavlonο Qanbariy (2-majlis, 320-bet)	Mavlonο Qabriy (2-bihisht, 213-bet)
Harimiy Qalandar, (2-majlis, 321 bet)	Jarimiy Qalandar (2-bihisht, 214-bet)
Mavlonο Sa'idiy (2-majlis, 324-bet)	Mavlonο Sa'diy (2-bihisht, 216-bet)
Mavlonο Mir Arg'un (2-majlis, 324-bet)	Mir Arg'un (2-bihisht, 217-bet)
Mavlonο Muhammad Omiliy (2-majlis, 325-bet)	Mavlonο Muhammad Abliy (2-bihisht, 218-bet)
Darvesh Nozukiy (2-majlis, 326-bet)	Darvesh Nozuk (2-bihisht, 218-bet)
Mavlonο Ahmad Mujallid (2-majlis, 327-bet)	Mavlonο Muhammad Mujallid (2-bihisht, 219-bet)
Mavlonο Muhammad Ne'matobodiy (2-majlis, 328-bet)	Mavlonο Muhammad (2-bihisht, 220-bet)
Mavlonο Mir Qarshiy (2-majlis, 328-bet)	Mavlonο Qarshiy (2-bihisht, 220-bet)
Mavlonο Yaqiniy (2-majlis, 332-bet)	Mavlonο Naqibiy (2-bihisht, 224-bet)
Mavlonο Sakkokiy (2-majlis, 333-bet)	Mavlonο Sakkoliy (2-bihisht, 225-bet)
Nur Saidbek (2-majlis, 334-bet)	Saidbek (2-bihisht, 225-bet)
Darveshbek (2-majlis, 336-bet)	Mirzo Aliy (2-bihisht, 227-bet)
Hazrat Maxdumiy Shayxul-islomiy Mavlonο Nuriddin Abdurahmon Jomiy (3-majlis, 338-bet)	Hazrati Shayx-ul islom va nur-ul inom Mavlonο Nuriddin Abdurahmon Jomiy (3-bihisht, 229-bet)
Amir Shayxim Suhayliy (3-majlis, 338-bet)	Mir Shayxim Suhayliy (3-bihisht, 230-bet)

Mavlono Sayfiy (3-majlis, 339-bet)	Mavlono Sayfiy Buxoriy (3-bihisht, 230-bet)
Sayid Qutb Lakadang (3-majlis, 344-bet)	Mavlono Sayid Qutbi Lakadnik (3-bihisht, 237-bet)
Mavlono Muqbiliy (3-majlis, 345-bet)	Mavlono Muqimiy (3-bihisht, 237-bet)
Mavlono Nargis (3-majlis, 346-bet)	Mavlono Nargisiy (3-bihisht, 238-bet)
Mavlono Jamishd (3-majlis, 349-bet)	Mavlono Hamid (3-bihisht, 239-bet)
Xoja Muso (3-majlis, 354-bet)	Mavlono Mushiy (3-bihisht, 250-bet)
Mavlono Zirakiy (3-majlis, 359-bet)	Mavlono Zirak (3-bihisht, 250-bet)
Do'st Muhammad (3-majlis, 360-betlar)	Mavlono Do'st (3-bihisht, 251/252-betlar)
Mavlono Asiruddin (3-majlis, 361-bet)	Mavlono Naziruddin (3-bihisht, 252-bet)
Mavlono Hamdamiy (3-majlis, 362-bet)	Hamdamiy (3-bihisht, 254-bet)
Mavlono Osimiy (3-majlis, 362-bet)	Mavlono Osiy (3-bihisht, 254-bet)
Mavlono Sifotiy (3-majlis, 358-bet)	Mavlono Safoiyi (3-bihisht, 255-bet)
Mavlono Fazliy (3-majlis, 364-bet)	Mavlono Fayziy (3-bihisht, 256-bet)
Mavlono Zohiriy (3-majlis, 365-bet)	Mavlono Tohiriy (3-bihisht, 257-bet)
Zova Qozisi (3-majlis, 367-bet)	Qozizoda (3-bihisht, 258-bet)
Mavlono Doiy (3-majlis, 370-bet)	Mavlono Domiy (3-bihisht, 260-bet)
Mavlono Hamidgul (3-majlis, 371-bet)	Mavlono Hamid (3-bihisht, 260-bet)
Mavlono Volahiy (3-majlis, 372-bet)	Volahiy (3-bihisht, 262-bet)
Mir Sarbarahna (4-majlis, 374-bet)	Said Sarbarahna (4-bihisht, 265-bet)
Mavlono Burhonuddin (4-majlis, 375-bet)	Mavlono Burhon (4-bihisht, 265-bet)
Mavlono Husayn Voiz (4-majlis, 378-bet)	Mavlono Voiz (4-bihisht, 268/269-betlar)
Mirond (4-majlis, 379-bet)	Mavlono Mirxond (4-bihisht, 379-bet)
Mir Ixtiyoruddin (4-majlis, 380-bet)	Sayyid Ixtiyor (4-bihisht, 271-bet)
Mir Sayyid Husayn Abivardiy (4-majlis, 382-bet)	Sayyid Husayn Bovardiy (4-bihisht, 273-bet)
Mirak Husayn (4-majlis, 386-bet)	Mavlono Mirak Husayn (4-bihisht, 276-bet)
Sufiy Piri Sesadsola (4-majlis, 388-bet)	Piri Sufiy-Piri Sadsola (4-bihisht, 274-bet)
Xoja Abu Nasr (4-majlis, 392-bet)	Xoja Abu Nasr Mehna (4-bihisht, 279-bet)

Xoja Husayn Kirangiy (4-majlis, 393-bet)	Hoja Hasan Kirangiy (4-bihisht, 279-bet)
Mavlono Muhammad Xurosoniy (4-majlis, 394-bet)	Mullo Muhammad Xurosoniy (4-bihisht, 280-bet)
Xoja Abdulloh Sadr (4-majlis, 394-bet)	Xoja Abdulloh (4-bihisht, 281-bet)
Amir Davlatshoh (5-majlis, 396-bet)	Amir Davlatshoh bin Firoʻzshoh (5-bihisht, 282-bet)
Mir Husayn Ali Jaloyir (5-majlis, 397-bet)	Amir Hasan Jaloyir (5-bihisht, 282-bet)
Abdolvahhob (5-majlis, 397-bet)	Mir Abdolvahhob (5-bihisht, 283-bet)
Sulton Husayn (5-majlis, 398-bet)	Mir Sulton Husayn (5-bihisht, 283-bet)
Muhammad Solih (5-majlis, 398-bet)	Mir Muhammad Soleh (5-bihisht, 283-bet)
Ibrohim Muhammad Xalil (5-majlis, 400-bet)	Ibrohim Xalil (5-bihisht, 284-bet)
Soqiy (5-majlis, 401-bet)	Malik Soqibek (5-bihisht, 283-bet)
Xoja Xurd (6-majlis, 403-bet)	Xoja Xusrav (6-bihisht, 286-bet)
Abulbaraka (6-majlis, 403-bet)	Qozi Abulbaraka (6-bihisht, 286-bet)
Xoja Xovand (6-majlis, 404-bet)	Xoja Fazlulloh (6-bihisht, 287-bet)
Amir Mahmud Barlos (6-majlis, 404-bet)	Mir Mahmud Parlos (6-bihisht, 287-bet)
Darvesh Shuhudiy (6-majlis, 404-bet)	Mavlono Foni (6-bihisht, 288-bet)
Mavlono Moʻmini (6-majlis, 404-bet)	Mavlono Moʻmini Samarqandiy (6-bihisht, 288-bet)
Orif Farkatiy (6-majlis, 405-bet)	Mavlono Orif (6-bihisht, 288-bet)
Mavlono Xayriy (6-majlis, 405-bet)	Mavlono Sabriy (6-bihisht, 289-bet)
Mavlono Solihiy (6-majlis, 406-bet)	Mavlono Soleh (6-bihisht, 290-bet)
Mavlono Darvesh Dehakiy (6-majlis, 406-bet)	Darvesh Dehakiy (6-bihisht, 290-bet)
Shayx Najm (6-majlis, 407-bet)	Shayx Najmiddin (6-bihisht, 295-bet)
Mavlono Bayzoiy (6-majlis, 410-bet)	Mavlono Bayoziy (6-bihisht, 312-bet)
Sayyid Imod (6-majlis, 410-bet)	Sayyid Imoduddin (6-bihisht, 312-bet)
Ulugʻbek Mirzo (7-majlis, 413-bet)	Mirzo Ulugʻbek (7-bihisht, 314-bet)
Abdullatif Mirzo (7-majlis, 414-bet)	Mirzo Abdullatif (7-bihisht, 315-bet)
Saydi Ahmad Mirzo (7-majlis, 414-bet)	Sayyid Ahmad Mirzo (7-bihisht, 315-bet)
Kichik Mirzo (7-majlis, 415-bet)	Mirzo Kijik (7-bihisht, 315-bet)

Sulton Badiuzzamon Mirzo (7-majlis, 415-bet)	Sulton Badiuzzamon (7-bihisht, 315-bet)
Xoja Abulvafoi Xorazmiy (1-majlis, 4-bet)	Xoja Abulvafo (1-bihisht, 185-bet)

“Majolis un-nafois” tazkirasida shoirlar ijodidan baytlar keltirilgan bo‘lib, asl turkiy matndagi ayrim baytlar Qazviniyning tarjima asari “Hasht bihisht” asaridan o‘rin olmay qolgan. Quyidagi shoirlar haqida qismlardagi she‘rlar “Hasht bihisht”da keltirilmagan

1) **Mavlono Amir.** *Turkast va she‘ri o‘ turkist va bo vujudi on ki dar g‘oyati xubist, mashhur nest va dar she‘ri forsi tatabbo‘i Shayx Kamol namuda. In matlai purhol az o‘st:*

*Ro‘zi qismat har kase az aysh baxshi xud sitond,
G‘ayri zohid k-o‘ riyozato‘o kashidu xushk mond*

[Navoiy 1323, 193].

“Majolis un-nafois”ning Toshkent nashrida bundan boshqa yana bir bayt keltirilgan bo‘lib, Qazviniy tarjima qilish jarayonida bu baytni keltirmasdan birdan keyingi shoir haqidagi ma‘lumot tarjimasini keltiradi. Asl turkiy matnda mazkur shoir va uning baytlari quyidagicha keltirilgan:

Mavlono Amiriy — *turk erdi va turkcha she‘ri yaxshi voqe‘ bo‘lubdur, ammo shuhrat tutmabdur. Va bu bayt aning "Dahnoma" sidindur:*

*Ne yemakdin, ne uyqudin solib so‘z,
Yemakdin to‘yub uyqudin yumub ko‘z.*

Va forsiyda shayx Kamol tatabbu‘i qilibdur. Bu matla‘ aningdurkim:

*Ro‘zi qismat har kase az aysh baxshi xud sitond,
G‘ayri zohid k-o‘ riyozatho kashidu xushk mond*

[Navoiy 2013, 302].

Ko‘rib turganingizdek, Tehron nashrida Toshkent nashrida mavjud turkiy bayt keltirilmasdan, forsha bayt bilan cheklangan. Qazviniyning bunday yo‘l tutishida, ehtimol forsiy o‘quvchi shoirning turkiy baytini tushuna olmaydi degan o‘y sabab bo‘lgan bo‘lishi mumkin.

Toshkent nashrida mavjud bo‘lib, tarjima jarayonida Qazviniy tomonidan tarjima asarga kiritilmay qolib ketgan keyingi bayt muallifi – Mavlono Qudsiydir. Mazkur shoir haqida Tehron

nashrida quyidagicha ma’lumot keltiriladi:

2) **Mavlono Qudsiy** – Hiraviy ast. *Va kase shiringuftor va shirinkirdor ast, va marazi laqva dorad, va az in jihat obi bisyor beixtiyor az dahoni o’ ravon ast, va qatra-qatra az on chakon, va dar in bob in bayt gufta:*

*Bo vujudi chunin dahan, ki marost,
She’r go’yam, ki ob az on bichakad* [Navoiy 1323, 190].

“Majolis un-nafois”ning Toshkent nashrida bundan boshqa yana bir bayt keltirilgan bo’lib, Qazviniiy tarjima jarayonida bu baytni keltirmasdan birdan keyingi shoir haqidagi ma’lumot tarjimasini beradi. Asl turkiy matnda mazkur shoir va uning baytlari quyidagicha keltiriladi:

Mavlono Qudsiy — *hiriylidur, shiringo’y kishi ermish. Va og’zida laqva marazi bor erdi, andoqkim og’zidin suv borur erdi va zabt qila olmas erdi, bu bobda debdurkim:*

*Bu vujudi chunin dahanki, marost,
She’r go’yamki, ob az u bichakad.*

Bu matla’ dag’i aningdurkim:

*Ey, ki man’am mekuni az didani on gul’uzor,
Holati dilro namedoni, maro ma’zur dor* [Navoiy 2013, 299].

Toshkent nashrida mavjud bo’lib, tarjima jarayonida Qazviniiy tomonidan tarjima asarga kiritilmay qolib ketgan keyingi bayt muallifi – Mavlono Qadimiydir. Mazkur shoir haqida Tehron nashrida quyidagicha ma’lumot keltiriladi:

3) **Mavlono Qadimiy** – *ba naqorachirai mashhur ast va ba nazmi neko’ ma’ruf. Va in matlai xub az o’sst. Matla’:*

*Be jamolash didai ravshan chi kor oyad maro,
Ravshani dar dida az didori yor oyad maro*

[Navoiy 1323, 196].

“Majolis un-nafois”ning Toshkent nashrida bundan boshqa yana bir bayt keltirilgan bo’lib, Qazviniiy tarjima jarayonida bu baytni keltirmasdan birdan keyingi shoir haqidagi ma’lumotni keltiradi. Asl turkiy matnda mazkur shoir va uning baytlari quyidagicha keltiriladi:

Mavlono Qadimiy — *naqorachilikka mashhurdur, ammo tab’i nazmlarda mulonim erdi, bu matla’ aningdurkim:*

*Be jamolash didai ravshan chi kor oyad maro,
Ravshani dar dida az didori yor oyad maro.*

*So'ngg'i bayti yaxshiroq voqe' bo'lubdur:
Oh az on soat, ki nogah dar rahe pesh oyadam,
Muddate boyad, ki to dil barqaror oyad maro*

[Navoiy 2013, 304].

4) **Mavlono Muhammad Arab** – *marde donishmand bud, valekin dimog'ash az kasarat fikrat dar ulum muxabbat gashta bud va az in jihat doim havo'i saltanat dar sar dosht va hamisha hamt bar tahsil va takmili asbobi on megumosht... Ey baso orzu, ki xok shuda. Va in matla' az o'st:*

*Xatti sabzat hamagi moyai dilshodii most,
In xati sabz magar nomai ozodii most* [Navoiy 1323, 203].

“Majolis un-nafois”ning Toshkent nashrida yuqorida keltirilgan baytning o'rnida boshqa bir bayt keltirilgan:

Mavlono Muhammad Arab – *ul ham donishmand kishi erdi. Dimog'i habt qildi va xayoli Mir Haydar xayoli borg'on sori bordi. Doim saltanat so'zini mazkur qilur erdi, to ulkim chin yo yolg'on Mavlononi munga muttaham qildilarkim, uyidin xuruj aslahasi paydo bo'lubtur deb, chun aziz va musin kishi erdi, podshohi zamon anga shahardin ixroj hukmi buyurdi. Ul yerdin Siyistong'a bordi va so'zi ham ushbu rang erdi, o'zining podshohlig'i qoidasida "Shohnoma" aytibdur. Bu bayt ul abyotdindurkim:*

*Kase mahrami shah ba juz shoh nest,
Zi ahvoli shah juz shah ogoh nest.
Mazori Siyistonda – o'qdur* [Navoiy 2013, 311].

Tehron nashrida Mavlono Tabriziy to'g'risida quyidagicha ma'lumot keltiriladi:

5) **Mavlono Musayyab** – *o' niz masti bodai g'urur va zulm va ta'addi buda, va ba havo'i vazorat va kifoyati podshoh mardumro zahmat medoda va rahmat bar Ibodulloh namekarda va ba muqtazoi “man a'ana zoliman sallatahullohu ‘alayhi” siyosati podshoh bar o' musallat gasht va ba on gashta-gashta, va qabri o' dar xonai o'st* [Navoiy 1323, 226].

Qazviniiy tarjima asar “Hasht bihisht”da “Majolis un-nafois”-da mazkur shoir qalamiga oid bir baytni keltirmaydi. Mazkur shoir haqida Toshkent nashrida quyidagicha ma'lumot beriladi:

Xoja Musayyab – *andin ajabroq kishi erdi. Ul dag'i vazorat bexudlig'idin musulmonlarg'a ajab zulmlar qilurg'a bel bog'lab erdikim, qazo devonidin bevosita siyosatqa mustavjib bo'lub va el aning sharridin xalos bo'ldilar.*

Qabri ham o‘z viloyatidadur. Bu matla’ aningdurkim:

*Guzasht umru zi g‘aflat man on chunon mastam,
Ki, hech tavba nakardamki, boz nashkastam*

[Navoiy 2013, 334].

6) Mavlono Ziyo Tabriziy – marde xushxulq va shirinkor va kamozor bud. Va hamai harakot va sakinoti u bisyor maqbul menamud va jahti tahsil ulum ba Hiriy omada bud va dar asnoi tahsil ilmi she‘r niz meguft. Va in matla’ az o‘st:

*Ajab nabvad agar parvona imshab tarki jon karda,
Ki binad naxl umri sham’ bunyodi xazon karda*

[Navoiy 1323, 237/238].

Toshkent nashrida mazkur baytdan tashqari yana bir bayt keltirilgan bo‘lib, Qazviniiy o‘z tarjimasida ikkinchi baytni keltirmasdan qoldirib ketadi:

Mavlono Ziyo – tabrizlikdur. Ko‘ngulga yaqin shirinado-liq maqbulg‘ina kishidur. Haqir ul-jussa uchun as‘hobqa mujibi bast ham bo‘lur. Shahrg‘a tahsil uchun keldi. Tahsil asnosida she‘rga ham ishtig‘ol ko‘rguzdi, dag‘i yaxshigina she‘rlar ham aytti. Bu matla’ aningdurkim:

*Ajab nabvad agar parvona imshab tarki jon karda
Ki, binad naxli umri sham’ bunyodi xazon karda.*

Bu matla’ ham xub voqe’ bo‘lubtur:

*Xush on soatki, oyad turki man shamsheri kin bo u,
Raqibon jumla bigrezandu man monam hamin bo u*

[Navoiy 2013, 345].

7) Qazviniiy **Abdurahmon Jomiy** to‘g‘risidagi ma‘lumotlarni tarjima qilib bo‘lganidan so‘ng, o‘zi mustaqil ravishda shoir ijodidan qo‘shimcha ravishda 14 misra she‘r keltirib, aynan “Majolis un-nafois”da keltirilgan bir baytni o‘z tarjimasida keltirmaydi. “Majolis un-nafois” asarining Toshkent nashrida keltirilgan o‘sha bir bayt quyidagicha:

*Rahravoni borkashro sahl don oshomi qahr,
Dar dahoni noqa xori xushk xurmoi tar ast*

[Navoiy 2013, 338].

8) **Mavlono Nizom** – Astrobodi ast va qasidai neko‘ megufta, va dar “Bahoriya” in matla’ az o‘st:

Naxoham peshi mardum dida bar didori yor aftad,

Chu pesh oyad nazar bar ro'yi o' beixtiyor aftad

[Navoiy 1323, 260].

Qazvinij **Mavlono Nizom** haqida ma'lumot berib, undan "Majolis un-nafois" asarida mavjud baytni emas, balki boshqa bir baytni misol tariqasida keltirdi. "Majolis"da keltirilgan bayt esa quyidagicha:

*Mavlono Nizom – astrobodlig'dur. Qasidani yaxshi aytur
va bu "Bahoriya" qasidasi yaxshi voqe' bo'lubturkim:*

*Boz gulzori xat az sabzai tar paydo kard,
Kori bo'stoni jahon rangi digar paydo kard*

[Navoiy 2013, 370].

Qazvinij shoirlar to'g'risidagi ma'lumotlarni tarjima qilish jarayonida ayrim shoirlar bilan bog'liq ma'lumotlarning bir qismini tarjimasida keltirmay qoldirib ketgan holatlar ham uchraydi. Jumladan, **Shayx Ozariy** haqida asl turkiy matnda mavjud bo'lib, Qazvinij o'z tarjimasida keltirmagan matn qismlari quyidagilardir:

1) ... *Gulbarga podshohi Shayxqa bir lak yarmoq taklif qildi,
ammo o'z rasmlari birla bosh yerga qo'ymoq, taklifi ham ko'rguzdi.*

*... va ba'zi kutub, misli "Ajoyib ud-dunyo" va "Javohir ul-asror"
shayxningdur. O'zga musannafoti ham bordur* [Navoiy 2013, 294].

Shuningdek, Qazvinij **Mavlono Ashraf** to'g'risidagi ma'lumotning asl nusxada mavjud quyidagi qismlarini ham tarjima qilmagan:

2) ... *Va kiyiz bo'rk ustiga qurchuq chirmar erdi. Va el bila dag'i
omizishi oz erdi* [Navoiy 2013, 296].

Qazvinij "Hasht bihisht"da aslida "Majolis un-nafois"da mavjud bo'lib, lekin u tarjima qilmasdan qoldirib ketgan **Mavlono Yahyo Sebak** bilan bog'liq quyidagi ma'lumotni ham qayd etib o'tish joiz:

3) **Mavlono Yahyo Sebak:** *Bu faqir aruz fanida vosita
bila Mavlononing shogirdimen. Inshoollohkim, o'z yerida kelgay.
Mavlono darveshvash va qone' kishi erdi. Go'shaye ixtiyor qilg'on
jihatidin latoyifi tab'i ozroq shuhrat tutti. Sana isno va xamsina va
samona miada olamdin o'tdi* [Navoiy 2013, 297].

Bularga qo'shimcha ravishda quyidagi shoirlar bilan bog'liq ayrim ma'lumotlarni ham Qazvinij o'z kitobida keltirmasdan qoldirib ketadi:

4) **Mavlono Burunduq:**

*...ul zamon shuarosi aning tilidin qo'rqub, aning jonibini ko'p
rioyat qilur ermishlar va ani ustod lafzi bila xitob qilur ermishlar*

[Navoiy 2013, 302].

5) Mir Shohiy:

... Asli sarbadorlardin bo'lor. ... Farog'atdo'st va xushbosh kishi erdi. ... G'azali agarchn ozdur, ammo barcha xaloyiq qoshida pisandida va mustahsandur. Faqir agarchi ani ko'rmadim, ammo aning bila faqirni orasida e'lom va irsol voqe' bo'ldi. ... Astrabodda aytqon ikki matlai tuganmay qolg'on erdikim, vasiyat qilg'ondurkim, Xoja Avhad alarni tugatsun deb, biri budurkim.. ... Xoja Avhad ikkalasin tugatti va devonig'a bitildi va shahr shuaroisig'a marsiya taklifi qildikim, ayttilar. Bu bir bayt ul marsiya ab'yotidindurkim... [Navoiy 2013, 306].

6) Xoja Avhad Mustavfiy:

... O'z asrining yagonasi erdi. Bu faqir ul buzrukvor suhbatig'a yetar erdi, ko'p iltifotlari bor erdi. Va she'rda dag'i devon tartib qilibdur, yaxshi qasoyidlari bor [Navoiy 2013, 308].

Shuningdek, Qazviniiy tarjimasida qo'shimcha ravishda shoirning Sherozga borganini va o'sha yerda olamdan o'tganini yozadi: *Va Xoja dar Sheroz mebud, va ham az onjo rihlat ba oxirat farmuda* [Navoiy 1323, 201].

Ammo “Majolis un-nafois”da uning Sabzavorda bo'lgani va o'sha yerda olamdan o'tgani hamda qabri ham o'sha joyda ekani haqida yozilgan: *Va Xoja Sabzavorda sokin erdi ham anda-o'q olamdan o'tdi va qabri o'zi bo'lor maskanida-o'qdur* [Navoiy 2013, 309].

7) Mir Muflisiy:

Mashhad sodotidindur. ... Ilkiga va barmoqlariga halqalar solur erdi. Doyim o'z-o'zi birla so'zlashur erdi. Hushi borida yaxshi abyotlar aytib edi [Alisher Navoiy 2013, 312].

Qazviniiy uning qabri Mashhadda ekanini yozadi: *Va qabri o' dar Mashhad ast* [Amir Alisher Navoiy 1323, 203]. Ammo “Majolis un-nafois”ning asl matnida uning qabri qayerda ekani to'g'risida batafsilroq ma'lumot berilgan: *Va qabri Mashhadda Xoja Xizr langaridadur* [Navoiy 2013, 312].

8) Mir Sarbarahna:

... G'oyat sho'x tab'lig'idin tirziq aytmoq qoidasin Mir paydo qildi. Bovujudi bu goh-goh Yaxshi tirziklar ham navish qilurlar va yigitlikda Oqil kungurga mutaallaq bo'lub, ofiyat tariyqin tark qilib, ul toifag'a tobe' bo'lub erishib yururda aning pesh saloti g'oyib bo'lg'onda, Mir ma'rakada pesh saloti bo'lub aytqon abyotdin bu ruboiydurkim...

... Mir ul viloyatning vojib ul-ehtirom sodotidindur, agarchi arzol va xubaso musallam tutmaslar va nimagina derlar, ammo ul toy-

ifaning so'ziga e'tibor yo'qtur. Va Mirning mufrit taom yemakka ko'p shaafolari bor. Ul jihatdin ko'proq avqot imtilo marazig'a giriftordurlar [Navoiy 2013, 374-375].

9) Mir Husayn Ali Jaloyir:

"...Ali Jaloyirning o'g'lidurkim, otasi Yodgor Mirzo eshigida amir ul-umaro va sohib ixtiyor erdi. Ammo o'zining otasig'a nisbati yo'qtur.

... Ul hazrat ham ani yaxshi tarbiyatlar qildilar. Andoqkim, viloyat bildi va qo'sh devonida muhr bosti va parvonachi bo'ldi va taqarrub va nayobatqa daxli bor erdi. Falakning andinkim, fazl ahlig'a hasadi bor, bir taqsir bila oni dargohi falak ishtibohdin yiroq solibdur, aning xud bu qayg'udan kunduz qarori va kecha uyqusi yo'qtur. Umid ulkim, podshohona lutf va karam dastgiri bo'lg'ay [Navoiy 2013, 397].

10) Muhammad Solih:

"... ko'p vaqtlar Chahorjo'y navohisidin Adoq navohisig'a degicha amorat qildi va ... Ulug'bek va Jo'gi Mirzo eshigida sohib ixtiyor va jumlat ul-mulk erdi. Ammo bag'oyat badfe'l va badxulq kishi erdi. O'zi muloyim yigitdur. Atvorining otasi atvorig'a nisbati yo'qtur. Anga ham g'arib sahv tushtikim, Sulton Sohibqiron qullug'idin g'aybat ixtiyor qildi.

Ba'zi derlarkim, bexudlig' olamida yomon musohiblar ani bu yomon yo'lg'a tutubturlar. Tab'ida xeyli diqqat birla choshni bor. Xatqa ham qobiliyati ko'pdur [Navoiy 2013, 398].

Qazviniiy tarjima asnosida yuqorida tilga olingan kamchiliklardan tashqari, "Majolis un-nafois"da keltirilgan ayrim shoirlarni o'z tarjimasida keltirmasdan ketadi. Jumladan, "Majolis un-nafois"da Mavlono Ali Ohiy va Mavlono Tole'iy orasida Mavlono Ali Shihob va Mavlono Ali Shug'oniylar ismli ikki shoir haqida ham ma'lumot keltirilgan [Navoiy 2013, 30-301]. Ammo Qazviniiyning "Hasht bihisht" asarida Mavlono Ali Ohiydan keyin Mavlono Tole'iy haqida ma'lumot keltirilgan, ya'ni Qazviniiy ikki shoir – Mavlono Ali Shihob va Mavlono Ali Shug'oniylar to'g'risidagi matnni umuman tarjima qilmay qoldirib ketadi [Navoiy 1323, 191]. Shuningdek, Qazviniiy "Hasht bihisht" tarjima asarining 1-bihishtida, "Majolis un-nafois" asarining 1-majlis oxirida Mir Shohiydan so'ngra Mavlono Mushtariy, Mavlono Ali Darzdo'z, Mavlono Tole'iy va Mavlono Muhyilar haqida ma'lumot berilganiga qaramay [Navoiy 2013, 306-307], uni tarjima qilmasdan, 1-bihishtni Mir Shohiy to'g'risidagi ma'lumot bilan yakunlaydi. Bundan tashqari, Navoiy tomonidan birinchi majlis so'ngida **"Majolis un-nafois"ning avvalgi majlisining itmomi** [O'sha joy] tarzida keltirilgan qismni ham tarjima

qilmay tashlab ketadi.

Ikkinchi bihishtda esa Qazviniiy – Mavlono Zayniy, Mavlono Burujiy, Mavlono Safoiy, Mavlono Muqimiy va Mavlono Bilol to‘g‘risida asarning asl matnida ma’lumot berilganiga qaramay ularni o‘z tarjimasida keltirmaydi. Shuningdek, ikkinchi majlis oxiridagi **“Ikkinchi majlis ixtimomi”** [Navoiy 2013, 377] tarzida berilgan asar qismini ham tarjima qilmasdan tashlab ketadi.

“Majolis un-nafois”ning uchinchi majlisida keltirilib, ammo tarjima asar “Hasht bihisht”ning uchinchi bihishtida keltirilmagan shoirlar 55 tani tashkil qiladi va ular quyidagilardir:

Majolis un-nafois (Toshkent nashri)	Hasht bihisht (Tehron nashri)
Mavlono Muzhir 3-m, 342-bet.	-
Darvesh Xusomiy 3-m, 345-bet.	-
Mavlono Salomiy 3-m, 348-bet.	-
Mavlono Forig‘iy 3-m, 348-b.	-
Mavlono Shihob 3-m, 349-bet.	-
Mavlono Abdulhaq 3-m, 349-bet.	-
Mavlono Abu Tohir 3-m, 351-bet.	-
Sayyid Naqibiy 3-m, 351-b.	-
Mavlono Hajriy 3-m, 352-b.	-
Mavlono Mashrabiy 3-m, 354-b.	-
Mavlono Vafoiy 3-m, 354-b.	-
Mavlono Habib, 3-m, 354-b.	-
Mavlono Harimiy, 3-m, 354-b.	-
Mavlono Qalandar, 3-m, 354-b.	-
Mavlono Qironiy, 3-m, 354-b.	-
Mavlono Shodiy, 3-m, 354/355-betlar.	-
Mavlono Xalil, 3-m, 355-b.	-
Mavlono Haybatiy, 3-m, 355-b.	-
Mavlono Fanoiy, 3-m, 355-b.	-
Mavlono Qanbariy, 3-m, 355-b.	-
Sayyid Orif, 3-m, 355-b.	-
Lutfiyi Soniy, 3-m, 355-b.	-
Mavlono Adimiy, 3-m, 355-b.	-
Mavlono Shabobiy, 3-m, 355/356-b.	-
Mavlono Darvesh, 3-m, 356-b.	-
Mavlono Ayoniy, 3-m, 356-b.	-
Mavlono G‘iyosiddin, 3-m, 356-b.	-

Sayyid Abdulatif, 3-m, 356-b.	-
Mavlono Muhammad, 3-m, 356-b.	-
Mavlono Faxriy, 3-m, 357-b.	-
Mavlono Rukniy, 3-m, 357-b.	-
Mavlono Nosihiy, 3-m, 357-b.	-
Mavlono Toyiriy, 3-m, 357-b.	-
Sayyid Haziniy, 3-m, 357-b.	-
Mavlono Mahdiy, 3-m, 358-b.	-
Mavlono Toyifiy, 3-m, 358-b.	-
Mir Lavand, 3-m, 358-b.	-
Mavlono Shayxiy, 3-m, 363-b.	-
Mavlono Hirotiy 3-m, 363-b.	-
Mavlono Nargisiy, 3-m, 364-b.	-
Mir Asadulloh, 3-m, 365-b.	-
Mir Ahadulloh, 3-m, 365-b.	-
Mavlono Shoh Ali, 3-m, 365/366-b.	-
Mavlono Husayn, 3-m, 367-b.	-
Mavlono Koshiy, 3-m, 367-bet.	-
Mavlono Zoyiriy, 3-m, 367-b.	-
Mavlono Qone'iy, 3-m, 367/368-b.	-
Mavlono Ziyoiy, 3-m, 368-b.	-
Mavlono Nuriy, 3-m, 368-b.	-
Mavlono Fayziy, 3-m, 368-b.	-
Mavlono Ayniy, 3-m, 368-b.	-
Mavlono Mu'iniy, 3-m, 368-b.	-
Mavlono Xizriy, 3-m, 368-b.	-
Ustod Muhammad O'bahiy, 3-m, 368/369-b.	-
Mavlono Yoriy, 3-m, 370-b.	-

Bundan tashqari, “Majolis un-nafois”ning uchinchi majlisi soʻngida **“Uchinchi majlisning xatmi”** [Navoiy 2013, 373] nomi bilan keltirilgan qism ham Qazviniiy tomonidan tarjima qilinmagan va “Hasht bihish”ga kiritilmasdan qolib ketgan.

“Majolis un-nafois”ning toʻrtinchi majlisida keltirilib, ammo tarjima asar “Hasht bihisht”ning uchinchi bihishtida keltirilmagan shoirlar 21 tani tashkil qiladi va ular quyidagilar:

Majolis un-nafois (Toshkent nashri)	Hasht bihisht (Tehron nashri)
Mavlono Gʻiyosuddin Aziz, 4-m, 375/376-b.	-

Xoja Kamoluddin Udiy, 4-m, 376/377-b.	-
Ali Karmol, 4-m, 377-b.	-
Sulton Ibrohim Musha'sha', 4-m, 379-b.	-
Mavlon Xondamir (4-majlis, 379-bet)	-
Mavlon Hoji Muhammad (4-majlis, 381-bet)	-
Hofiz Muhammad Sultonshoh (4-majlis, 382-bet)	-
Mavlon Faxriy, 4-m, 382-bet.	-
Sayyid Asadulloh, 4-m, 383-b.	-
Mavlon Qosim, 4-majlis, 383/384-b.	-
Mavlon Ali, 4-m, 384-b.	-
Mavlon Shihob, 4-m, 384-b.	-
Mavlon Sharifi Bohi Shahriy, 4-m, 388-b.	-
Mavlon Shoh Ali, 4-m, 388-b.	-
Mavlon Bahlul, 4-m, 388-b.	-
Pahlavon Darvesh Muhammad 4-m, 391-b.	-
Muhammad Ali, 4-m, 391-b.	-
Pahlavon Sulton Ali Go'shtigir, 4-m, 391-b.	-
Xoja Qutbiddin, 4-m, 393-b.	-
Xoja Yusuf Mehna, 4-m, 393-b.	-
Xoja Yahyo, 4-m, 395-b.	-

Shuningdek, “Majolis un-nafois”ning to‘rtinchi majlisi so‘ngida **“To‘rtinchi majlis oxiri”** [Navoiy 2013, 396] nomi bilan keltirilgan qism ham “Hasht bihisht”ga kiritilmasdan qolib ketgan.

“Majolis un-nafois”ning beshinchi majlisida keltirilib, ammo “Hasht bihisht”ning beshinchi bihishtida keltirilmagan shoirlar 3 nafar – Mir Ibrohim [Navoiy 2013, 398], Sheram [Navoiy 2013, 399] va Bek Malakiylardir [Navoiy 2013, 401].

Shuningdek, “Majolis un-nafois”ning beshinchi majlisi so‘ngida **“Beshinchi majlisning g‘oyati”** [Navoiy 2013, 402] nomi bilan keltirilgan qism ham Qazviniiy tomonidan tarjima qilinmagan va “Hasht bihisht”ga kiritilmasdan qolib ketgan.

“Majolis un-nafois”ning oltinchi majlisida keltirilib, ammo “Hasht bihisht”ning oltinchi bihishtida keltirilmagan shoirlar 3 nafar – Adhami Ibrohim [Navoiy 2013, 398], Xoja Alouddin [Navoiy 2013, 399] va Mavlon Ahliylardir [Navoiy 2013, 401].

Shuningdek, “Majolis un-nafois”ning oltinchi majlisi so‘ngida **“Oltinchi majlisning nihoyati”** [Navoiy 2013, 410] nomi bilan keltirilgan qism ham Qazviniiy tomonidan tarjima qilinmagan va “Hasht bihisht”ga kiritilmasdan qolib ketgan.

“Majolis un-nafois”ning yettinchi majlisida keltirilib, ammo tarjima asar “Hasht bihisht”ning yettinchi bihishtida keltirilmagan shoirlar esa 12 tani tashkil qiladi va ular quyidagilar:

№	Majolis un-nafois (Toshkent nashri)	Hasht bihisht (Tehron nashri)
1	Abubakr Mirzo, 7-m, 412-b.	-
2	Sulton Iskandar Sheroziy, 7-m, 412-b.	-
3	Xalil Sulton, 7-m, 413-b.	-
4	Jahonshoh Mirzo, 7-m, 414-bet.	-
5	Ya'qub Mirzo, 7-m, 414-b.	-
6	Boyqaro Mirzo, 7-m, 415-b.	-
7	Shoh G'arib Mirzo, 7-m, 416-bet.	-
8	Faridun Husayn Mirzo, 7-m, 416/417-b.	-
9	Muhammad Husayn Mirzo, 7-m, 417-b.	-
10	Boysung'ur Mirzo, 7-m, 417-b.	-
11	Sulton Mas'ud Mirzo, 7-m, 417-b.	-
12	Sulton Ali Mirzo, 7-m, 417-b.	-

Bundan tashqari, “Majolis un-nafois”ning yettinchi majlisi so'ngida **“Yettinchi majlisning tuganchisi”** [Navoiy 2013, 417-418] nomi bilan keltirilgan qism ham H. Qazvinij tomonidan tarjima qilinmagan. Qazvinij “Hasht bihisht”da “Majolis un-nafois”ning so'nggi sakkizinchi majlisida keltirilgan Husayn Boyqaro to'g'risidagi ma'lumotni qisqartirishlar bilan fors tiliga o'girib, uni yettinchi majlis oxiriga qo'shib qo'yadi va shu bilan yettinchi majlis o'z nihoyasiga yetadi.

Xulosa qilib aytganda, Qazvinij o'z tarjimasida Faxriy Hirotiy kabi “Majolis un-nafois” asarining asl turkiy matni qanday berilgan bo'lsa, shundayligicha tarjima qilmay, o'z tarjimasiga ko'plab o'zgartirishlar kiritgan, buning natijasida asl turkiy matndan ancha uzoqlashgan.

Bu kabi o'zgartirishlarga tarjimon tomonidan asl matnda mavjud bo'lgan ayrim qismlarning butunlay tushirilib qoldirilishi, asl matnda mavjud bo'lmagan qo'shimcha ma'lumotlarning kiritilishi yoki tarjima asnosida tarjimon tomonidan matn qismlarining nomlari va mazmuniga kiritilgan o'zgartirishlarni sanab o'tmoq joiz.

Asl turkiy matnda mavjud bo'lib, ammo Qazvinij tomonidan “tushirib qoldirilgan” matn qismlari asosan shoirlarning ismi yoxud ular haqidagi ma'lumotlar, shoirlar qalamiga mansub baytlar va ularning sharhi holi bilan bog'liqdir.

Qazviniiy asl matnda mavjud bo‘la turib, o‘z tarjimasida tashlab ketgan matn qismlari, uning asl matnga “sodiq” bo‘lmanidan dalolat beradi. Bu ishni ma‘lum ma’noda uning tarjimasidagi zaif nuqta desak xato bo‘lmaydi.

Xulosa

Qazviniiy o‘zining “Hasht bihisht” tarjima asarida shoirlarning ismi bilan bog‘liq 100 ga yaqin qisqartirish va o‘zgartirishlarni amalga oshirganligi ma‘lum bo‘ldi.

“Majolis un-nafois”ning asl matnida keltirilib, ammo tarjima asar “Hasht bihisht”da tarjimadan tushib qolgan shaxs nomlari bilan bog‘liq quyidagi holatlar aniqlandi:

1) birinchi majlisda zikr etilgan, ammo tarjimada tushib qolgan shoirlar – 6 nafar;

2) ikkinchi majlisda zikr etilgan, ammo tarjimada tushib qolgan shoirlar – 5 nafar;

3) uchinchi majlisda zikr etilgan, ammo tarjimada tushib qolgan shoirlar – 55 nafar;

4) to‘rtinchi majlisida keltirilib, ammo tarjimada tushib qolgan shoirlar – 21 nafar;

5) “Majolis un-nafois”ning beshinchi majlisida keltirilib, ammo tarjimadan tushib qolgan shoirlar – 3 nafar;

6) “Majolis un-nafois”ning oltinchi majlisida keltirilib, ammo tarjimada aks etmagan shoirlar – 3 nafar;

7) “Majolis un-nafois”ning yettinchi majlisida keltirilib, ammo tarjimadan tushirib ketilgan shoirlar – 12 nafarni tashkil etmoqda.

Bundan tashqari, Qazviniiy tomonidan majlislar xatmi, ixtimomi bilan bog‘liq o‘rinlar ham tarjimadan tushirib qoldirilgan, jumladan: “Ikkinchi majlis ixtimomi”, “Uchinchi majlisning xatmi”, “To‘rtinchi majlis oxiri”, “Beshinchi majlisning g‘oyati”, “Oltinchi majlisning nihoyati”, “Yettinchi majlisning tuganchisi”.

Qazviniiy “Hasht bihisht”da “Majolis un-nafois”ning so‘nggi sakkizinchi majlisida keltirilgan Husayn Boyqaro to‘g‘risidagi ma‘lumotni qisqartirishlar bilan fors tiliga o‘girib, uni yettinchi majlis oxiriga qo‘shib qo‘yadi va shu bilan yettinchi majlis o‘z nihoyasiga yetadi.

Adabiyotlar

Алишер Навоий. 2013. *Тўла асарлар тўплами*. 10-жилдлик. 9-жилд.

Тошкент: Ғафур Ғулом номидаги НМИУ.

امير عليشير نوابی، به کوشش علی اصغر حکمت، منوچهری، تهران
۳۲۳۱

اوحدی بلیانی، تقی الدین محمد. عرفات العاشقین و عرصات العارفین. به تصحیح ذبیح الله صاحب کاری و آمنه فخر احمد. ۱ ج. تهران: میراث مکتوب، ۹۸۳۱.

آقابزرگ تهرانی، محمد محسن. الذریعه الی تصانیف الشیعه. ج ۹. بیروت: دار الاضواء.

خیامپور، عبدالرسول. فرهنگ سخنوران. تبریز: چاپ خانه شرکت سهامی چاپ کتاب آذربایجان، ۰۴۳۱.

دولتشاه سمرقندی، امیر دولتشاه بن علاءالدوله. تذکره الشعرا. به تصحیح ادوارد براون. لیدن: بریل.

رازی، امین احمد. هفت اقلیم. به تصحیح سید محمد رضا طاهری. ج ۲. تهران: سروش، ۹۸۳۱.

سنبله مراد آدلی، میر حسین دوست. تذکره حسینی. لکهنو: نول کشور، ۲۹۲۱ ق.

صبا، محمدمظفر حسین. روز روشن. به اهتمام محمدحسین رکن زاده آدمیت. تهران: کتابخانه رازی، ۳۴۳۱.

فخر الدین علی صفی بیهقی، لطایف الطوائف. به تصحیح احمد گلچین معانی. چ ۳. تهران: شرکت نسبی اقبال و شرکا، ۲۵۳۱. گلچین معانی، احمد. تاریخ تذکره های فارسی. ۱ ج. تهران: کتابخانه سنایی، ۳۶۳۱.

واله داغستانی، علی قلی حان. ریاض الشعرا. به اهتمام ابو القاسم رادفر و گیتا اشیدری. ۲ ج. تهران: پژوهشگاه علوم انسانی، ۱۹۳۱.

Comparative analysis of “Hasht bihisht” and “Majolis un-nafois”

Parviz Izzatillaev¹

Abstract

This article compares the work of Alisher Navai “Majolis un-nafois” and its Persian translation, “Hasht bihisht”. The study lists the strengths and weaknesses of the translator, Hakim Shah Qazvini, one by one, based on reliable sources. For example, Hakim Shah Qazvini, in his translation not translated from the original Turkish text “Majolis un-nafois” as Fakhri Hiroti did, but made many changes in the translation as a result which he deviated from the original Turkish text. At the same time, the mistakes and shortcomings of the translator were considered, and with the help of Tashkent edition of the work, these shortcomings were eliminated. Some of the controversial shortcomings of the Tehran edition have been resolved with the help of Tashkent edition in this article.

Key words: “Majolis un-nafois”, Hakim Shah Qazvini, “Hasht bihisht”, manuscript, translation, textual research, Tehran edition, Tashkent edition.

References

- Alisher Navoiy. 2013. *Tula asarlar tuplami*. (10 jildlik). Gafur Gulom nomidagi nashriyot matbaa ijodiy uyi: Toshkent, 9-zhild.
- Amin Ahmad Rozij. 1389. *Haft iqlim*. Be tashihe Sajjid Muhammad Rizo Tohirij. j.2. Tehron: Surush.
- Amir Alisher Navoiy, 1323. *Mazholis un-nafois*. Be kushehe Ali Asghar Hekmat. Tehron: Manuchehri.
- Abdurrasul Xayyompur. 1340. *Farhange suxanvaron*. Tabriz: Chopxoneje sherkate sahhomiye chope ketobe Ozarbojzhon.
- Aliqulixon Vola Dogestonij. 1391. *Rijoz ush-shuaro*. Be ehtemome Abulqosem Rodfar. zh. 2. Tehron: Pajuheshgohe ulume ensonij.
- Ahmad Gulchin Maonij. 1363. *Torixe Tazkerehoje forsi*. zh. 1. Tehron: Keteobxoneje Sanoij.
- Davlatshoh Samarqandi. *Tazkirat ush-shuaro*. Be tashihe Eduord Broun.

¹Parviz I. Izzatillaev – teacher, Tashkent State University of Uzbek Language and Literature named after Alisher Navoi.

E-mail: parvizisosoni@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-5754-2690

For citation: Izzatillaev, P. I. 2022. “Comparative analysis of “Hasht bihisht” and “Majolis un-nafois”. *Golden scripts* 3: 36–58.

Liden: Bril.

Mir Huseyn Dust Murod Odelij. 1292. *Tazkereye Huseynij*. Lakhnau.

Muhammad Muzaffar Huseyn Sabo. *Ruze Roushan*. Be ehtemome Muhammad Huseyn Runzoda Odamijjat. Tehron: Ketobxoneye Rozij.

Muhammad Muhsin Oghobuzurg Tehronij. *az-Zaria*. zh. 9. Bejrut.

Taqiuddin Muhammad Vohidi Buljoni. 1389. *Arafot ul-oshiqin va arasot ul-orifin*. Be tashihe Zabihulloh Sohibkorij va Omine Faxr Muhammad. zh. 1. Tehron: Mirose maktub.

Faxriddin Ali Safiy. 1352. *Latoyef ut-tavoyef*. Be tashihe Ahmad Gulchin Ma'oni. zh. 3. Tehron.

MAQOLA TAQDIM QILISH TALABLARI

“Oltin bitiglar – Golden Scripts” jurnali – Sharq adabiyoti va madaniyati, ijtimoiy-ma’naviy hayoti, tilshunoslik va aniq fanlar, dinshunoslik va ilohiyotshunoslikka oid ahamiyatli qo’lyozma manbalar, xalq og’zaki ijodi namunalariga bag’ishlangan ilmiy tadqiqotlar xulosalarini chop etishga mo’ljallangan.

I. Maqola taqdim etish uchun umumiy talablar

Qo’lyozmalar yil davomida o’zbek, ingliz, rus, fors, shuningdek, turkiy tillarda topshirilishi mumkin. Agar muallif o’z maqolasini jurnalning muayyan sonida nashr etmoqchi bo’lsa, unda qo’lyozma jurnal nashridan kamida besh oy oldin taqdim etishi kerak.

Qo’lyozmalar MS Word (.doc) formatida (oltinbitiglar@gmail.com) elektron pochta-siga yuborilishi kerak. Iqtiboslar va izohlar bo’yicha MS Word menejerini qo’llash lozim.

Barcha qo’lyozmalar muallif (mualliflar) haqidagi qisqacha ma’lumot bilan yuboriladi.

Asosiy matn *Times New Roman* shrifti, 14 hajm, satr oralig’i 1 interval, hoshiyalar chapdan 3 sm, o’ngdan 1,5 sm, yuqori va pastdan 2 sm bo’lishi kerak.

Maqolalar *The Chicago Manual of Style, 16th Edition* formatida shakllantirilishi lozim.

Maqola matni 3 000–5 000 so’zdan iborat bo’lishi kerak.

100–150 so’zdan iborat o’zbek va ingliz tillaridagi abstrakt (annotatsiya) va 5–10 so’zdan kam bo’lmagan kalit so’zlar (o’zbek va ingliz tillarida). Abstrakt maqolaning maqsadi, metodologiyasi va natijalarini qisqacha ifodalashi kerak.

Adabiyotlar ro’yxati 5 sahifadan oshmasligi lozim.

Kitobga taqriz (ingliz yoki boshqa tillarda bo’lishi mumkin) 1500 so’zdan oshmasligi talab etiladi.

Taqriz formati: 1) sarlavha: kitob nomi, muallif (mualliflar), nashr qilingan shahar: nashriyot nomi, nashr yili, sahifasi soni. Narxi, ISBN raqami, (qattiq/yumshoq muqova); 2) taqriz so’ngida: taqrizchining F.I.O., ish joyi, pochta manzili.

II. Maqola bo’limlarini rasmiylashtirish

Maqola nomi – normal harflarda, to’q bo’yoqda, 16 hajm.

Maqola nomi o’zbek va ingliz tillarida (agar maqola boshqa tillarda yozilgan bo’lsa, maqola yozilgan til va ingliz tilida) beriladi.

Maqola sarlavhasidan keyin sahifaning o’ng chetida muallifning ism-familiyasi yozilib, oxiriga yulduzcha (*) ishorasi

qo'yiladi va sahifa pastida muallif haqida quyidagi qisqa ma'lumotlar beriladi: F.I.O., ilmiy daraja va unvon; ish joyi; e-pochta va ORCID ID (raqami).

Maqola kirish, asosiy qism bo'limlari va xulosadan tashkil topadi.

Maqola bo'limlari sarlavhasi – *yotiq*, 14 hajm.

III. Maqolada tarjimalardan foydalanish

Boshqa tillardagi matn yoki boshqa manbalar tarjimoni aniq ko'rsatilishi kerak. Agar matn maqola muallifi tomonidan tarjima qilingan bo'lsa, u holda "tarjima muallifniki" shaklida beriladi.

Rasmiy nashrdan olingan tarjima-matn tahrir qilinmaydi.

Zarur holatda tarjima matnga sana, turli diakritik belgilar va boshqa elementlar kiritilishi mumkin.

Tarjima qilingan matn olingan manba nomi asl holicha beriladi. Zarur deb topilsa, uning nomi qavs ichida berilishi mumkin.

Geografik nomlar tarjima qilinmaydi va asl shaklida beriladi.

Tashkilotlar nomi tarjima qilinmaydi va asl shaklida beriladi.

Davr nomi rasmiy qabul qilingan shaklda beriladi.

IV. Ko'chirma va tarjima parchaning berilishi

Manbadan olingan ko'chirma parcha asosiy matndan 1 qator tashlab ajratiladi, satr oralig'i 1 interval, markazda, 12 hajmda yoziladi.

Ko'chirmaning tarjimasi qavs ichida () satr boshidan yozilishi kerak. Bunday ko'chirma *Times New Roman* shrift, 12 hajm, normal yozuvda beriladi.

V. Havola va izohlar berish

Manbaga havola matn ichida to'rtburchak qavsda [] beriladi. Havola qilingan manbalar bir nechta bo'lsa, ular nuqtali vergul (;) bilan ajratiladi.

Izohlar tegishli sahifa pastida, tartib raqami bilan joylashtiriladi.

VI. Qo'lyozma (toshbosma) manbalar va nashr etilgan asarlar bibliografiyasi

Bibliografiyada muallif yoki asar nomi satrboshidan, boshqa barcha qatorlari abzasdan yoziladi. Adabiyotlar *bibliografiyada* o'zbek lotin alifbosi tartibida ko'rsatiladi.

6.1. Qo'lyozma va toshbosma manbalar bibliografiyasi

Qo'lyozma yoki toshbosma manbalarni bibliografiyada o'zi yozilgan grafikada berish maqsadga muvofiq. Lotin alifbosidagi transliteratsiyasini berish ham mumkin. Ba'zan qo'lyozma asarning nomi muallif ismidan oldin yozilishi ham mumkin.

Muallif nomi. Ko'chirilgan asr (agar mavjud bo'lsa). Asar nomi. Qo'lyozma (toshbosma): saqlanayotgan joy, inventar raqam.

Xondamir. XV asr. Makorim ul-axloq. Qo'lyozma: O'zFASHI, № 742.

Matnda qo'lyozma (toshbosma)ga havola berish:

[Xondamir, Makorim, 17^a]

7.2. Kitoblar uchun

Bibliografiyada:

Familiya, ism. Nashr yili. *Kitob nomi*. Shahar: Nashriyot nomi.

Sirojiddinov, Shuhrat. 2011. *Alisher Navoiy: manbalarning qiyosiy-tipologik, tekstologik tahlili*. Toshkent: Akademnashr.

Matnda kitobga havola:

[Familiya kitob nashr yili, sahifa raqami]

[Sirojiddinov 2011, 99]

Agar bir muallifning bir yilda nashr qilingan kitoblaridan foydalanilgan bo'lsa, bibliografiyada kitobning nashr yili o'zbek lotin alifbosi harflari bilan ajratilib ko'rsatiladi.

Sirojiddinov, Shuhrat. 2011(a). *Alisher Navoiy: manbalarning qiyosiy-tipologik, tekstologik tahlili*. Toshkent: Akademnashr.

Sirojiddinov, Shuhrat. 2011(b). *O'zbek adabiyotining falsafiy sarchashmalari*. Toshkent: Akademnashr.

Matnda kitobga havola:

[Sirojiddinov 2011(a), 99]

Ikki muallif tomonidan yozilgan kitobni bibliografiyada berish tartibi:

Familiya, Ism va Ism Familiya. Nashr yili. *Kitobning nomi*. Shahar: Nashriyot nomi.

Vohidov, Rahim va Husniddin Eshonqulov. 2006. *O'zbek mumtoz adabiyoti tarixi*. Toshkent: Adabiyot jamg'armasi nashriyoti.

Matnda kitobga havola:

[Familiya va Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Vohidov va Eshonqulov 2006, 52]

Agar kitobning uch va undan ortiq muallifi bo'lsa, bibliografiyada barcha mualliflarning ismi to'liq yoziladi. Bunday kitobga havola qilinganda, birinchi muallifning ismi yozilib, davomida *va boshqalar* deb ko'rsatiladi:

[Familiya va boshqalar nashr yili, sahifa raqami]

[Vohidov va boshqalar 2010, 847]

Kitob yoki to'plam maqolasini bibliografiyada berish tartibi:

Familiya, ism. Nashr yili. "Maqola nomi." *Kitob yoki to'plam nomi*, Ism Familiya, Ism Familiya muharrirligida, maqola sahifasi raqamlari. Shahar: Nashriyot.

Ismoilov, Ilyos. 2020. "Navoiy ijodida Ya'juj-Ma'juj obrazi." *Alisher Navoiy va XXI asr*, Shuhrat Sirojiddinov muharrirligida, 130 – 133. Toshkent: Mashhur-press.

Matnda kitob yoki to'plam maqolasiga havola:

[Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Ismoilov 2020, 131]

Elektron shaklda nashr qilingan kitoblar uchun:

Elektron kitobning bir nechta formati bo'lsa, bibliografiyada foydalanilgan format ko'rsatiladi. Elektron kitobning internet manzili (URL) hamda shu manba olingan sana ko'rsatilishi lozim.

Elektron kitobni bibliografiyada berish:

Familiya, Ism. Nashr yili. *Kitob nomi*. Shahar: Nashriyot nomi. URL.
Foydalanilgan sana.

Adizova, Iqboloy. 2020. *Thinker poetess of the East*. Germany:
Lambert Academic Publishing. <https://www.lap-publishing.com/>. 12.07.2019.

Matnda elektron kitobga havola:

[Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Adizova 2020, 11]

Ikki muallif tomonidan yozilgan elektron kitobni bibliografiyada berish tartibi:

Familiya, Ism va Ism Familiya. Nashr yili. *Kitobning nomi*. Shahar:
Nashriyot nomi. Internet adres (URL).

Sirojiddinov, Shuhrat va Sohiba Umarova. 2017. *O'zbek
matnshunosligi qirralari*. Chikago: Chikago universiteti nashriyoti.
<http://press-pubs.uchicago.edu/founders/>.

Matnda elektron kitobga havola:

[Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Sirojiddinov 1987, 19-hujjat]

7.3. Jurnal maqolasi uchun

Chop etilgan jurnal maqolasini bibliografiyada berish tartibi:

Familiya, Ism. Nashr yili. "Maqola nomi." *Jurnal nomi* jurnal soni:
maqola sahifalari.

Alimuhamedov, Rixsitilla. 2018. "Qadimgi turk-moniy adabiyoti."
Oltin bitiglar 1: 65 – 76.

Matnda jurnal maqolasiga havola:

[Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Alimuhamedov 2018, 70]

Elektron jurnal uchun:

Elektron jurnal uchun jurnalning DOI manzili ko'rsatiladi. Agar DOI manzili mavjud bo'lmasa, internet adresi ko'rsatilishi kerak (URL). DOI – bu o'zgarmas ID bo'lib, internet tarmoqlarining elektron adreslari tizimiga ulangan, ya'ni manbani boshqaruvchi <http://dx.doi.org/> manzildir.

Elektron jurnal maqolasini bibliografiyada berish:

Familiya, Ism. Nashr yili. "Maqola nomi." *Jurnal nomi* jurnal soni: maqola sahifalari. DOI adres (yoki URL).

Ismoilov, Ilyos. 2020. "Saddi Iskandariy" dostonidagi adabiy ta'sir va o'ziga xoslik masalasi xususida." *O'zbekistonda xorijiy tillar* 3: 229 – 235. doi: 10.36078/1596780050.

Matnda maqolaga havola:

[Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Ismoilov 2020, 231]

7.4. Gazeta yoki ilmiy-ommabop jurnal uchun

Gazeta yoki ilmiy-ommabop jurnal maqolasiga havola matn shaklida beriladi (masalan, Muhammadjon Imomnazarovning 27.02.2005dagi "O'zbekiston adabiyoti va san'ati" gazetasida chop etilgan maqolasida aytilganidek...); odatda, bunday manbalar umumiy adabiyotlar ro'yxatida keltirilmaydi. Agar keltirilsa, kitoblarga qo'yiladigan talablarga asosan beriladi.

Agar onlayn maqolaga havola berilayotgan bo'lsa, uning internet manzili (URL), maqola olingan sana ko'rsatilishi kerak.

Gazeta yoki ilmiy-ommabop jurnal maqolasini bibliografiyada berish tartibi:

Familiya, Ism. Nashr yili. "Maqola nomi." *Gazeta-Jurnal nomi*, nashr

sanasi.

Imomnazarov, Muhammadjon. 2005. "Jomiy "Xamsa" yozganmi?" *O'zbekiston adabiyoti va san'ati*, January 25.

Matnda maqolaga havola:

[Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Imomnazarov 2005, 4]

Elektron gazeta yoki ilmiy-ommabop jurnal maqolasini bibliografiyada berish:

Familiya, Ism. Nashr yili. "Maqola nomi." *Jurnal nomi*, nashr sanasi. Internet adres.

Sobirov, Ergash va Akmal Kenjayev. 2010. "Milliy qadriyat va globallashuv". *New York Times*, 27.02. <http://www.nytimes.com/28/us/28health.html>.

Matnda maqolaga havola:

[Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Sobirov va Kenjayev 2010, 17]

Maqola so'ngida foydalanilgan adabiyotlar o'zbek lotin alifbosi tartibida beriladi. Adabiyotlar ro'yxati ikki qismdan iborat bo'lishi, birinchi qismda foydalanilgan adabiyot chop etilgan grafikada yuqorida ko'rsatilgan shaklda rasmiylashtirilishi, ikkinchi qismda esa barcha foydalanilgan adabiyotlar o'zbek lotin alifbosida berilishi talab qilinadi. Misol uchun:

Adabiyotlar

Баранов, Х.К. 1958. Арабско – русский словарь. Москва: Наука.

Adabiyotlar

Baranov, X.K. 1958. Arabsko – russkiy slovar. Moskva: Nauka.

Maqolani rasmiylashtirish talablarining ingliz tilidagi variantini "*The Chicago Manual of Style, 16th Edition*" qo'llanmasi yoki <https://www.chicagomanualofstyle>. havolasidan ko'rib olishingiz mumkin.

Ushbu son “Oltin bitiglar” tahririyatida sahifalandi.
Manzil: Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Yusuf Xos Hojib ko'chasi 103-uy.
e-mail: oltinbitiglar@gmail.com
Tel.: +99894 697-97-04

Bosishga 30. 09. 2022-yilda ruxsat etildi
Qog'oz bichimi 70x100 1/16/.
nashriyot bosma tabog'i: 8

Jurnal 2017-yil 26 oktyabrda O'zbekiston Respublikasi Matbuot va axborot
agentligi tomonidan № 0940 raqami bilan ro'yxatdan o'tgan.

Jurnal O'zbekiston Respublikasi Oliy Attestatsiya Komissiyasi tomonidan
filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) va fan doktori (DSc)
dissertatsiyalari asosiy ilmiy natijalari chop etilishi lozim bo'lgan
ro'yxatga kiritilgan.

Tahririyatga kelgan qo'lyozmalar taqriz qilinmaydi va mualliflarga qaytarilmaydi.

“Mashhur-Press” bosmaxonasida chop etildi.
Buyurtma №0440 Adadi 300 dona.
Bosmaxona manzili:100129 Toshkent, Markaz 15, 1-uy. Tel.: +99890 900 75 77,
+99894 659 94 62